

# Πνευματικοί δεσμοί Ελλήνων και Σέρβων (Κωνσταντίνος Βόγδανος, ΜΑ Θεολογίας)

/ [Πεμπτουσία](#)



## Η πνευματική αφύπνιση των Σέρβων και ο ρόλος της Θεσσαλονίκης

Την 7η δεκαετία του 9ου αι. οι δυο, Θεσσαλονικείς αδελφοί, Κύριλλος και ο Μεθόδιος, είχαν «χαρίσει», ως γνωστόν, στο σλαβικό κόσμο της Μεγάλης Μοραβίας κατ' αρχήν, και στη συνέχεια των Βαλκανίων και της Ρωσίας, ένα ανεκτίμητης αξίας δώρο, τη μετάφραση των θρησκευτικών εκκλησιαστικών βιβλίων στη σλαβική γλώσσα. Μέχρι το τέλος του 10ου αι. η γλώσσα αυτών των μεταφράσεων είχε γίνει επίσημη εκκλησιαστική και φιλολογική γλώσσα των Σλάβων, που ζούσαν στην περιοχή από την Αδριατική θάλασσα μέχρι το Βορρά της Ρωσίας.



Το λεξιλόγιο των Σλάβων είχε εμπλουτιστεί, χάρη στα δυο αδέρφια, με κατάλληλες μεταφράσεις στα σλάβικα, θρησκευτικών και φιλοσοφικών ορολογιών που πήγαζαν από την αρχαία και μεσαιωνική ελληνική σκέψη[1]. Η παλαιά σλαβική γλώσσα και το γλαγγολιτικό αλφάβητο του Κυρίλλου και Μεθοδίου ήταν η αφετηρία της εξέλιξης και της ανάπτυξης τόσο των γλωσσών των Σλάβων όσο και του πνευματικού τους βίου συνολικά.[2] Όμως το σημαντικότερο γεγονός που επηρέασε καθοριστικά την ιστορική εξέλιξη των σλαβικών λαών, ήταν η είσοδός τους στο Χριστιανισμό. Οποιαδήποτε πορεία στον πνευματικό, πολιτικό, κοινωνικό και ευρύτερα πολιτιστικό τομέα της ζωής τους, στηρίχτηκε και άντλησε δυναμική απ' αυτόν ακριβώς τον προσανατολισμό και τις διαρκείς εμπειρίες που αποκτούσαν βιώνοντας και αφομοιώνοντάς τον. Σ' αυτή την κοσμογονική μεταμόρφωση του σλαβικού γένους, η συμβολή κάποιων συγκεκριμένων

πνευματικών και πολιτιστικών κέντρων του ανατολικού ή του δυτικού χώρου, υπήρξε καθοριστική. Ένα από αυτά τα κέντρα υπήρξε αναμφίβολα η Θεσσαλονίκη. Η εικόνα της συμβασιλεύουσας Θεσσαλονίκης, τόσο με τα ισχυρά της τείχη και τη στρατιωτική της δύναμη, όσο και με τους πνευματικούς και τους λογίους της, τους αγίους, τους συγγραφείς, τους καλλιτέχνες, τους ζωγράφους, αρχιτέκτονες και σοφούς της, υπήρξε ένας υψηλός στόχος, τον οποίο οι Σλάβοι αδιάκοπα προσπαθούσαν να προσεγγίσουν, ώστε να πραγματοποιήσουν την προσαρμογή τους στο νέο, γι αυτούς, κόσμο. Η Θεσσαλονίκη υπήρξε η πρώτη σημαντική πόλη που συνάντησαν οι Σλάβοι στην πορεία τους προς τον νότο. Αν μάλιστα αληθεύουν τα όσα μας διέσωσαν τα «*Θαύματα του Αγίου Δημητρίου*» οι πρώτες εκείνες επαφές των Σλάβων με τη Θεσσαλονίκη, δεν αποτέλεσαν τυχαίες ή φιλικές επισκέψεις αλλά κανονικές επιδρομές και απόπειρες κατάληψης της πόλης. Σε κάθε απόπειρα των σλάβων για κατάκτηση της Θεσσαλονίκης, οι πληροφορίες τους για την πόλη όλο και πλήθαιναν. Σ' αυτό συνετέλεσαν και οι αιχμάλωτοι θεσσαλονικείς που προφανώς θα έδιναν κάποιες πληροφορίες, αλλά και οι κατάσκοποι των σλάβων που έμπαιναν στην πόλη. Η Θεσσαλονίκη ως κέντρο μιας από τις ισχυρότερες λατρείες του Μεσαίωνα, εκείνης του Αγίου Δημητρίου, προσήλκυε προσκυνητές αλλά και ανθρώπους της αγοράς και του εμπορίου. Οι εκκλησιαστικές εορτές διαρκούσαν πάνω από ένα μήνα (Δημήτρια) και σε συνδυασμό με τη μεγάλη εμποροπανήγυρη που διοργανώνονταν, πλήθος κόσμου συμμετείχε τόσο από τη γύρω περιοχή όσο και από γειτονικούς λαούς. Αυτό συντέλεσε στην εξάπλωση της τιμής του Αγίου Δημητρίου σε όλους τους Βαλκανικούς λαούς. Μάλιστα, σύμφωνα με τη μαρτυρία του Ευστάθιου Θεσσαλονίκης, ένα σερβικό απόσπασμα συμμετείχε στην άμυνα της πόλης εναντίον των Νορμανδών το 1185. Αλλά και ο μεγάλος ζουπάνος Στέφανος Νεμάνια σύμφωνα με πληροφορίες του γιού του Στέφανου, έστελνε δώρα στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου (παραπομπή στην πηγή). Η εικόνα λοιπόν που προσέλαβαν οι Σλάβοι για τη Θεσσαλονίκη, ήταν της απόρθητης πόλης, της οποίας οι κάτοικοι τιμούσαν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο που τους προστάτευε και καθώς οι ίδιοι οι Σλάβοι ήταν ιδιαίτερα δεισιδαίμονες, πίστεψαν πως η πόλη κατοικείται από ανθρώπους αλλά και θεούς, που οι ίδιοι ήταν αδύνατον να υποτάξουν. Σ' αυτή τη δεισιδαιμονική και φανταστική αντίληψη της εικόνας της πόλης για του Σλάβους, συνέβαλε και η σταθερή αντίληψη των Θεσσαλονικέων ότι το βασικό βάρος της υπεράσπισης της πόλης το έχει αναλάβει ο πολιούχος και προστάτης της, ο Άγιος Δημήτριος.

**[Συνεχίζεται]**

[1] Αντώνιος Αιμίλιος Ταχιάος, *Κύριλλος και Μεθόδιος*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 2001

[2] Κατερίνα Βερυκίου, *Η σερβική γλώσσα και φιλολογία ως πολιτιστικό προϊόν της ιστορίας του Σερβικού λαού, Πρακτικά Διημερίδας: Δρώμενα και γράμματα σλαβικού πολιτισμού*, Θεσσαλονίκη: Ι.Μ.Χ.Α., Σχολή Βαλκανικών Γλωσσών και Ρωσικής, 2008 σ.16